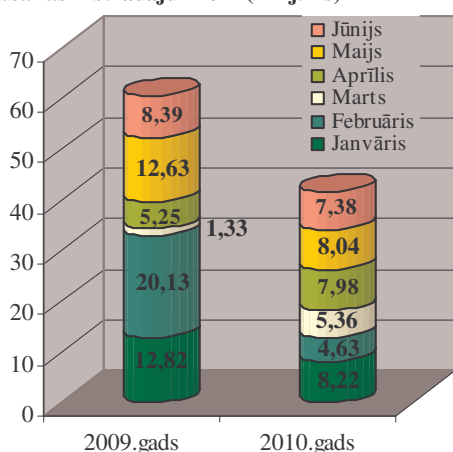

TABAKAS IZSTRĀDĀJUMU APRĪTE 2010.gada 6 mēnešos

1. Akcīzes nodokļa ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem

2010.gada sešos mēnešos par tabakas izstrādājumiem iekasēti Ls 41,6 milj., kas ir par Ls 19 milj. jeb 31% mazāk kā pērnā gada attiecīgajā periodā (skat *1. un 2.pielikumu*), kas skaidrojams ar **legālā tirgū realizēto cigarešu apjomu straujo kritumu** – 2010.gada pirmajā pusgadā realizācijai Latvijā novirzīts **par 34% mazāk** cigarešu kā 2009.gada pirmajā pusē.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi par tabakas izstrādājumiem (milj. Ls)

1.attēls

Legālo cigarešu realizācijas apjomu samazinājums skaidrojams gan ar nelegālā tirgus paplašināšanos, ko daļēji veicināja arī cenu kāpums lētajā cigarešu sektorā pēc minimālās nodokļa likmes ieviešanas, gan arī ar faktu, ka no 2010.gada 1.marta ir aizliegts realizēt cigaretes, uz kuru paciņām nav uzlīmēti krāsaini brīdinājuma uzraksti. Rezultātā mazumtirdzniecības vietas gada pirmajos mēnešos nepieņēma jaunus cigarešu pievedumus, bet līdz februāra beigām centās iztirgot visus iepriekš izveidotos uzkrājumus.

Akcīzes nodokļa likmes arī rada tiešu ietekmi uz nodokļa ieņēmumiem – cigaretēm piemērojamā nodokļa likme 2009.gada 1.janvārī tika pielīdzināta Eiropas Savienībā noteiktajam minimālajam līmenim, taču 2010.gada janvārī tai tika noteikts minimālais sliksnis – Ls 48 par 1000 cigaretēm. Attiecīgi pieauga cigarešu cena, kas tūlītēji atstāja iespaidu arī uz cigarešu realizācijas apjomiem.

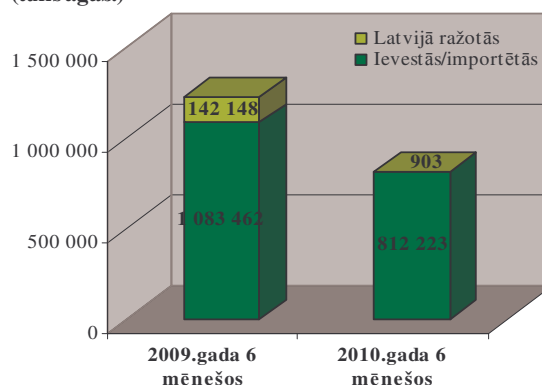
2. Patēriņam Latvijā nodotie¹ tabakas izstrādājumi

2010.gada jūnija beigās Latvijā 23 komersantiem bija spēkā esošas licences akcīzes preču noliktavu turētāju darbībai ar tabakas izstrādājumiem un 11 komersantiem bija spēkā esošas speciālās atļaujas (licences) reģistrēta nosūtītāja darbībai ar tabakas izstrādājumiem.

2010.gada sešos mēnešos ievestos/importētos tabakas izstrādājumus patēriņam Latvijā nodeva 12 komersanti, viens komersants patēriņam nodeva iepriekšējos periodos Latvijā saražotās cigaretes.

Patēriņam Latvijā nodotie tabakas izstrādājumu apjomi ir rādītājs, kas, papildus akcīzes nodokļa likmju izmaiņām, tūlītēji

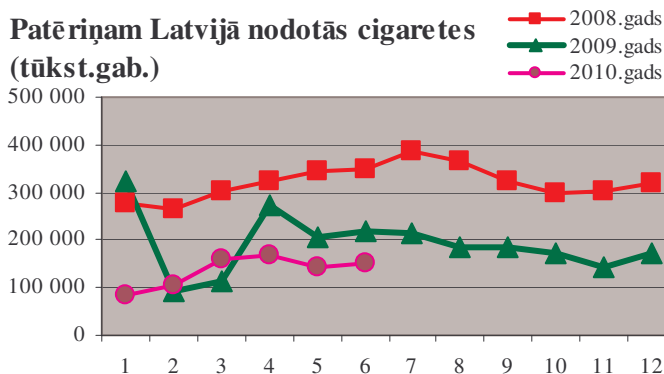
Patēriņam Latvijā nodotās cigaretes (tūkst.gab.)

¹ Saistībā ar izmaiņām likumā „Par akcīzes nodokli”, iepriekš lietotais termins „izlaists brīvā apgrozījumā” tiek aizstāts ar terminu „nodots patēriņam”, ar to saprotot akcīzes preču daudzumu, kas attiecīgajā periodā nodots realizācijai vai patēriņam Latvijas Republikā.

ietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā. Visbūtiskāk akcīzes nodokļa ieņēmumus ietekmē cigarešu apjomu izmaiņas, ņemot vērā, ka akcīzes nodokļa ieņēmumi par cigaretēm sastāda vairāk kā 98% no kopējiem nodokļa ieņēmumiem par tabakas izstrādājumiem.

2010.gada sešos mēnešos patēriņam Latvijā kopumā nodoti **813 milj. cigarešu**, kas ir par 412 milj. cigarešu jeb **par 34% mazāk** kā 2009.gada attiecīgajā periodā (skatīt 4.pielikuma 2.tabulu).

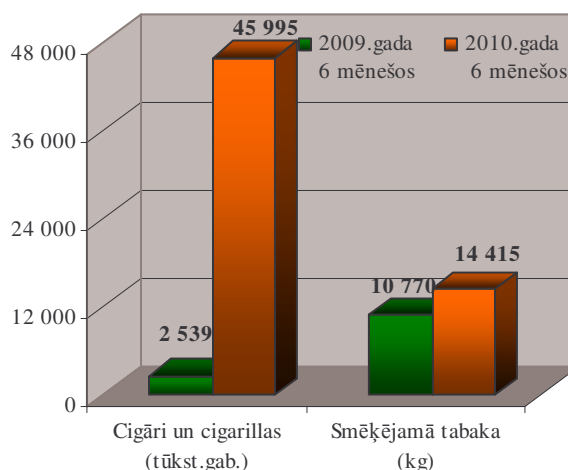
Būtiskais kritums saistīts ne tikai ar kraso pieprasījuma samazinājumu, bet arī ar izmaiņām cigarešu ražošanas sfērā – līdz šim faktiski vienīgais cigarešu ražotājs Latvijā – SIA „British American Tobacco Latvia” (kas Latvijas tirgu apgādāja ar salīdzinoši lētākām cigaretēm) pērnā gada nogalē pilnībā pārtrauca cigarešu ražošanu Latvijā, vien gada pirmajos mēnešos realizēja iepriekšējos periodos saražoto. Ja vēl 2009.gadā Latvijā ražoto cigarešu īpatsvars kopējā patēriņam nodoto cigarešu apjomā sastādīja 11%, tad šī gada sešos mēnešos tas sastāda mazāk par vienu procentu.

Cigāri, cigarillas un smēķējamā tabaka sastāda salīdzinoši mazu daļu no Latvijas tabakas izstrādājumu tirgus. Patēriņam Latvijā 2010.gada sešos mēnešos nodots 46 milj. cigāru un cigarillu, un šis apjoms vairākkārtīgi pārsniedz visa 2009.gada laikā uz tirdzniecības vietām novirzīto cigāru un cigarillu apjomu (6,1 milj.).

Šis netipiski straujas cigarillu apjomu kāpums saistīts ar Latvijā realizēto akcīzes nodokļa politiku - ņemot vērā augsto akcīzes nodokļa likmi cigaretēm, komersanti pielāgojas tirgus pieprasījumam pēc lētākas produkcijas. Cigarillas visai viegli spēj aizstāt cigaretes, jo tā ir prece ar visai līdzīgām īpašībām kā cigaretes, pie tam:

- cigarillām piemērojamā akcīzes nodokļa likme ir vairāk kā četras reizes zemāka kā cigaretēm (par 1000 cigarillām nodokļa likme ir Ls 11, taču cigaretēm – ne mazāk kā Ls 48 par 1000 cigaretēm), kas ļauj uzturēt būtiski zemāku preču cenu;
- cigarillu realizācijas cena netiek norādīta uz akcīzes nodokļa markas, kas ļauj lietot plašāku cenu amplitūdu, attiecīgi palielinot tirgotāju peļņas iespējas.

Arī smēķējamās tabakas apjoms 2010.gada sešos mēnešos pārsniedzis pērnā gada attiecīgā perioda līmeni – kopumā patēriņam Latvijā šī gada sešos mēnešos nodoti 14415 kg smēķējamās tabakas, kas ir par 34% vairāk kā pērn.

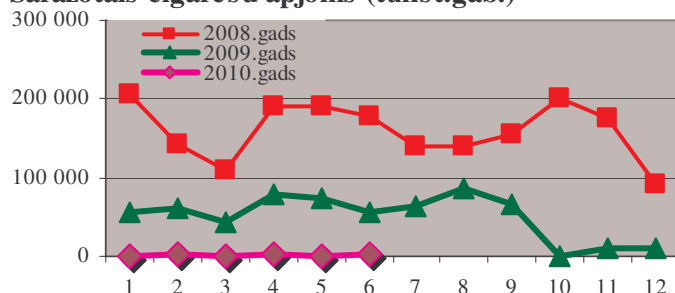

3. Tabakas izstrādājumu ražošana

Latvijā šobrīd ir divi akcīzes preču noliktavu turētāji, kuriem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu ražošanu (līdz šim Latvijā tiek ražotas tikai cigaretes), vēl diviem komersantiem ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu fasēšanu. Savukārt līdzšinējais ražotājs - SIA „British American Tobacco Latvia” – pārreģistrējies licenci un šobrīd tam ir tiesības veikt tabakas izstrādājumu apstrādi.

5.attēls

Saražotais cigarešu apjoms (tūkst.gab.)

2010.gada sešos mēnešos Latvijā saražots 7,7 milj. cigarešu, kas ir par 359 milj. cigarešu jeb **par 98% mazāk** kā pērnā gada attiecīgā periodā. Viss šogad saražotais, kā arī daļa no pērnā gadā saražotā cigarešu apjoma, izvests no Latvijas.

4. Tabakas izstrādājumu aprite citās akcīzes preču noliktavās

Tabakas izstrādājumu aprite atliktajā akcīzes nodokļa maksāšanas režīmā neietekmē akcīzes nodokļa ieņēmumus valsts budžetā, tomēr ir būtisks akcīzes preču aprites posms, kas prasa īpašus uzraudzības pasākumus akcīzes nodokļa nodrošinājuma kontroles veidā.

2010.gada sešos mēnešos akcīzes preču noliktavās Latvijā ievesti **1375 milj.** cigarešu, **72 milj.** cigāru un cigarillu, kā arī **19364 kg** smēķējamās tabakas. Salīdzinot ar pērnā gada sešu mēnešu rādītāju samazinājums vērojams cigaretēm – par 55%, savukārt ievestās smēķējamās tabakas apjoms palielinājies vairāk kā divas reizes (skat. *4.pielikuma 1.tabulu*).

Visbūtiskāk palielinājies cigāru un cigarillu ievestais apjoms (skatīt *4.pielikuma 1.tabulu*), kas skaidrojams ar faktu, ka tabakas izstrādājumu tirgotāji, iespējams, cenšas pielāgoties ekonomiskajiem apstākļiem, patērētājiem cigarešu vietā piedāvājot būtiski lētākās (salīdzinoši zemo akcīzes nodokļa likmju dēļ) cigarillas.

No akcīzes preču noliktavām uz citām valstīm šī gada sešos mēnešos tika izvesti 528 milj. cigarešu. Savukārt kuģu un lidmašīnu apgādei, kā arī tirdzniecībai beznodokļu veikalos 2010.gada sešos mēnešos nodoti 15 milj. ievesto/importēto cigarešu, 40 tūkst. cigāru un cigarillu, kā arī 47 kg smēķējamās tabakas.

5. Cigarešu realizācija mazumtirdzniecībā

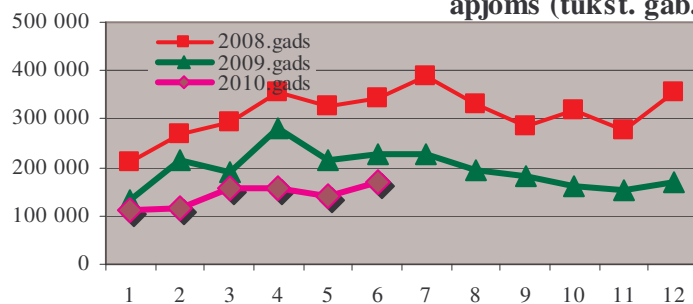
Kā tirgus attīstības tendences būtisks raksturojošais rādītājs ir tabakas izstrādājumu patēriņš valstī, tas ir daudzums, kas **novirzīts realizācijai mazumtirdzniecības tīklā**. Uz 2010.gada jūnija beigām Latvijā bija 41 spēkā esoša licence tabakas izstrādājumu vairumtirdzniecībai un 3842 spēkā esošas licences tabakas izstrādājumu mazumtirdzniecībai.]

6.attēls

Šī gada sešos mēnešos mazumtirdzniecībai novirzīti 859 milj. cigarešu, kas ir par 410 milj. cigarešu jeb **par 32% mazāk** kā 2009.gada attiecīgā periodā.

Patērētāju vidū vispopulārākās ir "Winston", "Marlboro" un "Monte Carlo" markas cigaretes. Populārāko cigarešu nosaukumus un lielākos tabakas izstrādājumu ražotājus un importētājus skatīt 5.pielikumā.

Mazumtirdzniecībai novirzītais cigarešu apjoms (tūkst. gab.)

Kopš 2009.gada sākuma realizētais būtiskais akcīzes nodokļa likmju palielinājums cigaretēm, ko papildināja no 2010.gada 1.janvāra ieviestā minimālā nodokļa likme, kopējo ekonomisko rādītāju lejupslīde un cenu kāpums, kā arī kaimiņvalstīs iepirkto cigarešu apjumu pieaugums pierobežas reģionos un nelegālā tirgus paplašināšanās ir izraisījis stabili legālo cigarešu realizācijas apjomu kritumu un attiecīgi arī akcīzes nodokļa ieņēmumu samazinājumu valsts budžetā.